

דברים שרואים מ"שם" לא רואים מ"כאן" ...

עיון בפרשת השבוע על פי ה"כלי יקר"

1. במדבר כ"ג, ד'; ט'

וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו ... כִּי מֵרָאשִׁי צִרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבֻּעֹת אֲשִׁירֵנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבָגֹזִים לֹא יִתְחַשְׁבוּ:

2. במדבר כ"ג, ט"ז; כ"א

וַיִּקַּר יְהוָה אֶל בָּלָעַם וַיֹּשֶׁם דָּבָר בְּפִיו ... לֹא הָבִיט אֹן בְּעֵקֶב וְלֹא רָאָה עֲמָל ...

3. במדבר כ"ד, א'-ה'

וַיֵּרָא בָלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינָי יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאָת זֻזִּישִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר כִּזְיוֹ: ... וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים: וַיֵּשֶׂא מִשְׁכָּלוֹ וַיֹּאמֶר זֶאֱם בָּלָעַם בְּזֹ כְּעַר וְזֶאֱם הַגִּבֹּר שִׁתָּם הָעֵין: זֶאֱם שִׁמְעֵ אִמְרֵי אֵל אֲשֶׁר מִזִּזְזָה שְׂדֵי יִזְזָה נָפֹל וְגָלְוִי עֵינָם: מִה טָבוּ אֲהֲלֵיךְ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

4. במדבר כ"ד, י"ד-ט"ז

וַעֲתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אֵינְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמָּךְ בְּאַזְזָרִית הַיָּמִים: וַיֵּשֶׂא מִשְׁכָּלוֹ וַיֹּאמֶר זֶאֱם בָּלָעַם בְּזֹ כְּעַר וְזֶאֱם הַגִּבֹּר שִׁתָּם הָעֵין: זֶאֱם שִׁמְעֵ אִמְרֵי אֵל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מִזִּזְזָה שְׂדֵי יִזְזָה נָפֹל וְגָלְוִי עֵינָם:

5. רס"י במדבר כ"ד, ג'

שָׁם הָעֵין - ... וּי"מ שָׁתוּם הָעֵין פָּתוּחַ הָעֵין כְּמוֹ שְׁתַּרְגֵּם לוֹנֶקְלוּם. וְעַל שְׁתַּמֵּר שָׁתוּם הָעֵין וְלֹא חָמַר שָׁתוּם הָעֵינִים לְמַדְנוֹ קְסוּמָא בְּאַחַת מַעֲנֵינוּ הִיָּה:

6. מלבי"ם במדבר כ"ד, ב'-ד'

(ב): ... כִּי בַּעֲמִים הָרָאוּשׁוֹנִים הִ' רַק הָעֵרָה הָאֱלֹהִית שְׂבָא אֵלָיו מִרְחוֹק דֶּרֶךְ מִקְרָה כִּמ"ש וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בָּלָעַם, אֲבָל עֵתָה נִתְלַבֵּשׁ בְּרוּחַ אֱלֹהִים וּנְבוּאָה גְמוּרָה כִּי נָחָה עָלָיו הָרוּחַ: ... (ד): ... וּר"ל שֶׁנֶּאֱמַר זֶה הַשְּׁלִישִׁי הוּא דְבוּר נְבוּאָה:

7. כלי יקר במדבר כ"ב, מ"א

כִּי מִתְחִילָה הִצִּיץ בָּלָעַם בְּשִׂרְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל ... וְאַחֵר שִׁבְקָשׁ וְלֹא מִצָּא חֹזֶר לְהִצִּיץ בְּעַנְפִּים אִם יִמְצָא עֵינֹן בְּתוֹלְדוֹת.

8. כלי יקר במדבר כ"ד, א'

וַיֵּרָא בָלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינָי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. כִּי טוֹבִים הֵמָּה בְּעֵינָי ה' וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים, הֵינּוּ לְחִקּוֹר אַחֵר פְּשֻׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתָם הַנַּעֲשִׂים בְּעֵטָיו שֶׁל נַחֲשׁ הַקְּדֻמוֹנִי, וַיֵּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו ... שְׂבֻזְכוֹת הָעֵנוּה הַמְצוּיָה בִּישְׂרָאֵל שֶׁעוֹשִׂין אֶת עֲצֻמֹּן כְּמִדְבָּר זֶה שֶׁהִכָּל דָּשִׁין עָלָיו זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְכָל הַמַּעֲלֹת ... נֶאֱמַר שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל וּמַחֲזִה שְׂדֵי יִתְחַזֵּק, כִּי כָל סוּמָא נִקְרָא בַלְשׁוֹן רִז"ל סָגִי נִהוּר לְפִי שֶׁהָרָאִיה הַלְבָבִית וְסִתָּם רֹאִית עֵינִים מִכַּחֲשִׁין זֶה אֶת זֶה וּבַהֲתַחֲזֵק אַחֵר מֵהֶם יִחַלֵּשׁ הַשֵּׁנִי, ע"כ הָרָאִיה הַשְּׂכֻלִית הַפְּנִימִית גְּדוּלָּה אֲצֵל הַסּוּמִים כִּי לֹא יִטְרִידִם הָרָאוֹת הַגִּשְׁמִי וְכֵן יֵשׁ נוֹהֲגִין לְהַעֲצִים עֵינֵיהֶם בַּעַת קִרְאָם שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּדִי לְחַזֵּק הַכוּוֹנָה הַלְבָבִית ... ע"כ קִרָּא אֶת עֲצֻמוֹ אַחֵר שֶׁנִּסְמָת עֵינָיו אֲשֶׁר מַחֲזִה שְׂדֵי יִתְחַזֵּק. וְאִמְרָ נּוֹפֵל לְפִי שֶׁהוּא סוּמָא מִשְׁתוּם עֵינָיו שְׂגוּרָם לוֹ לִפְּוֹל הוּא גָלוּי עֵינָים הַשְּׂכֻלִים, וְקִרָּא עֲצֻמוֹ שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל כִּי חוֹשׁ הָרָאוֹת מִכַּחֲשִׁי גַם חוֹשׁ הַשִּׁמְעֵ כִּי אֵין הָאָדָם יִכּוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּב' חוֹשִׁים אֵלּוּ כְּאַחַד וְכִמּוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ פֶּסוּק הִנֵּה אֲנִכִּי בֹא עָלֶיךָ בַּעַב הָעֵינִי (שְׁמוֹת י"ט ט) ר"ל שֶׁלֹּא תוֹכֵלוּ לְדַאֲוֹת בְּשִׁכְנָה וְנִתֵּן טַעַם בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעַם כִּי ע"י זֶה יִתְחַזֵּק חוֹשׁ הַשִּׁמְעֵ.

9. עין אי"ה ברכות א', א', קמ"ז

כִּי יֵשׁ הַכְּרָה וּבִינָה טְבַעִית דּוּמָה לְהַכְרַת הַחוֹשׁ וַיֵּשׁ הַכְּרָה שְׂכֻלִית שְׂבָאָה ע"י לִימוּד וְנִסְיוֹן. וְלִפִּי הַמִּנְהָג הַטְּבַעִי הוּא, שְׂמִי שִׁישׁ בִּיד כְּשֶׁרוֹנוֹ לְעֻלּוֹת לְמַעֲלָה שְׂכֻלִית, מִתְחַלֶּשֶׁת בּוֹ הַהַכְּרָה הַטְּבַעִית הַבָּאָה מֵהַשְּׂכָל הַטְּבַעִי. וּמַצִּינוּ כִּמָּה הַכְּרוֹת לְבַע"ת, מִכִּירִים בַּהַכְּרָתָם הַפְּנִימִית דְּבָרִים שֶׁקִּשָּׁה לְאָדָם לְהַשִּׁיגָם כ"א ע"י לִימוּד וְהַרְגֵּל. וְכֵן מַצִּינוּ הָאוֹמוֹת הַפְּרָאִיּוֹת, שְׂאִינֵן מְלוּמְדוֹת בְּתַרְבוֹת וְחִכְמָה, יֵשׁ לָהֶן כְּשֶׁרוֹנוֹת טְבַעִיִּים חֲדִים יוֹתֵר מֵהַעֲמִים הַמְּלוּמְדִים, כִּי הַשְּׂכָל הַמְּלוּמְד מִקְּפָח אֶת הַשְּׂכָל הַטְּבַעִי. וְזֶהוּ מַחֲסַד ד' עַל יִצְרוֹ, שֶׁהָרָאוֹי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּעֲלָה יוֹתֵר גְּבוּהָה לֹא תַעֲלָה בִּידוֹ לְסֻמוֹךְ עַל מַעֲלָה נְמוּכָה, כְּדִי שֶׁגַם הַהַכְּרָה יִמְרִיצֶהָ לְקִנּוֹת שְׁלֵמוֹת יוֹתֵר.

10. עולת ראיה ב', עמ' נ"ו

תּוֹרַת ד' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. כָּל מֵה שְׂוִירָה רוּחַ הָאָדָם מוֹכְרָה אִיזָה פֶּגַם לְהַמְצָא בּוֹ. הַהֲתַעֲנִיּוֹת בְּתוֹכָן אֶחָד נַעֲלָה, בַּמַּטְרָה אַחַת נִשְׁגְּבָה, הִיא מְסִיחָה אֶת הַדַּעַת מִתּוֹכָן אַחֵר, וּמִמַּטְרָה אַחֶרֶת, שֶׁהִיא גַם כֵּן נַעֲלָה, וְנִשְׁגְּבָה, וְהַהֲשַׁתְּלֻמוֹת הַכְּלָלִית לֹא תִהְיֶה גַם

מִבְּלַעֲדָה. ... אֲבָל יִשְׁנָה הַרְגֵּשָׁה פְּנִימִית נִפְשִׁית, שֶׁהִיא בַּחֲבִינָה מַחֲכָה דּוֹקָא אֶל כָּל הַטּוֹב, אֶל כָּל הָאוֹשֵׁר, אֶל הַהַשְׁלָמָה הַכּוֹלֶלֶת כּוֹלָה. ... וְזֶה לֹא נִמְצָא ע"י שׁוֹם הוֹפְעָה וְשׁוֹם הָאָרֶה אַחֶרֶת כִּי-אִם ע"י אוֹתָהּ הַהוֹפְעָה, הַבָּאָה מִמְּקוֹר הָעֲלִיוֹן הַשְּׁלֵם בְּכָל תְּמִימוֹתוֹ, אוֹר תּוֹרַת ד' תְּמִימָה, שֶׁהִיא, וְרַק הִיא לְבַדָּה, מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

11. אורות הקודש ג', עמ' קכ"ז; מוסר הקודש, הדעת והשאיפה האצילית

הַהֲתַקְשְׁרוֹת וְנִתְיָב הַחַיִּים, פ"ט
הַהֲתַקְשְׁרוֹת לְאִיזָה תּוֹכָן הִיא מִפְּלַסֶּת נִתְיָב לְהַחַיִּים, אִם הַתּוֹכָן הוּא נַעֲלָה וְנִשְׁגָּב כְּפִי מַדְרֵנוּ יִהְיוּ נִתְיָבוֹת הַחַיִּים גַּם כֵּן נַעֲלִים וְנִשְׁגָּבִים, וְאִם הַתּוֹכָן הוּא נִמְוֹךְ וְשֶׁפֶל עֶרֶךְ יִהְיוּ לְפִיָּהּ גַּם כֵּן נִתְיָבוֹת הַחַיִּים נִמְוָכִים וְשֶׁפֶל עֶרֶךְ. אֲבָל נִתְיָבוֹת יִהְיוּ לְהַחַיִּים בְּכָל מְקוֹם שִׁישׁ קֶשֶׁר קְבוּעַ לְאִיזָה תּוֹכָן. הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים וְהַטְּבַעִיִּים קְשׁוּרִים הֵם יָפָה לְעַצְמֵיהֶם הַחֲמִירִית, וְזֶה יֵשׁ כְּבָר לְחַיִּיהֶם נִתְיָב סָלוּל עַל פִּי דְרָכָם. הַיּוֹצֵאִים מִגְּבוּלָה שֶׁל הַשְּׁדֵרָה הַיּוֹתֵר נְמוּכָה כְּבָר יֵשׁ לָהֶם תּוֹכָן אֲצִילִי מִצַּד חַיִּי הַמְּשַׁפְּחָה שְׁלָהֶם, אֲבָל גַּם קֶשֶׁר זֶה הוּא גַם כֵּן טְבַעִי וְחֲמִירִי, וַיֵּשׁ בּוֹ הַרְבֵּה מִגִּסּוֹת הַחַיִּים. גְּדוּלִי הַמַּדַּע וְהַמּוֹסֵר, הַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר נּוֹדְכּוֹ הַרְבֵּה וְנִתְעַלּוּ מִמַּעַל לְהַשְׁאִיפוֹת הַהִמּוֹנִיּוֹת, מוֹכְרָח הַדְּבָר, שֶׁקִּישׁוֹרֵם הָרוּחָנִי לְמַגְמַתָּם הָעֲלִיוֹנָה בַּחַיִּיהֶם יִהְיֶה קְבוּעַ כְּדִי שִׁיְהִיָּה לְחַיִּיהֶם נִתְיָב סָלוּל. אֲצֵלָם הַקִּישׁוּרִים הַטְּבַעִיִּים אֵינֶם כְּפִי כָל הַמַּדָּה שֶׁל הָאוֹמֵץ הַנְּהוּגָה בַּהֲהִמּוֹן הַגְּדוֹל, וְאִם פַּעַם יִשְׁכַּחוּ אֶת מַעֲלָתָם הָעֲלִיוֹנָה, וַיִּרְצוּ לְהַשְׁתַּוּת עִם הַהִמּוֹן הַרְגִּיל, יִהְיוּ הַרְבֵּה יָרוּדִים מִמֶּנּוּ. ... אֲבָל כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים מִרְמַת הַפְּסָגָה אֲשֶׁר לָהֶם, יִכּוֹלִים לְהִיּוֹת אוֹבְדֵי דֶרֶךְ, וְאוֹמְלִילִים בַּחַיִּים יוֹתֵר מִכָּל אוֹמְלִיל שְׂבָהִמּוֹן. מֵה דָגִים שְׂבִים כִּיּוֹן שֶׁהֵם יוֹצֵאִים לִיבִשָּׁה מִיַּד מַתִּים, כֵּךְ תִּלְמִיד חֶכֶם כִּיּוֹן שֶׁפִּירֵשׁ מִן הַתּוֹרָה מִיַּד מֵת. ... וְכָל מֵה שֶׁמִּדְּרָגָתוֹ שֶׁל הַתְּלָמִיד חֶכֶם יוֹתֵר גְּדוּלָּה, כֵּךְ אֵינּוּ יִכּוֹל לִפְרֹשׁ מִמְּדֻרְגָּת תּוֹרָתוֹ, עַד שֶׁצִּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁגְּדִלָּה מַעֲלָת רוּחָם וְנִשְׁמָתָם, אֵינֶם יִכּוֹלִים לִפְרֹשׁ מִהַדְּבָקוֹת הָאֱלֹהִית, וּמַעֲוִלָּמִים עֲלִיוֹנִים. וְכִשְׁהֵם צְרִיכִים לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה הַנְּגִלִית וּבְמַצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וּבַעֲסָקִי הָעוֹלָם לְחִבְרַת בְּנֵי אָדָם, אֲפִילוֹ בְּדֶרֶךְ מַצּוּה וְקִדּוּשָׁה, הֵם צְרִיכִים לְהַכִּין לָהֶם מַגִּינִים, שֶׁלֹּא יִפְגְּעוּ בַּהֲעֻתָּקָם מִמַּעֲלָתָם הַטְּבַעִית שְׁלָהֶם, שֶׁהִיא הַהֲתַקְשְׁרוֹת בְּצִרּוֹר הַחַיִּים שֶׁל ד' אֱלֹהֵיהֶם.